

remberg fa riure. Speer es va presentar com l'home que els últims dies de la guerra va impedir la política de *terra cremada*, i al tribunal fins i tot va exhibir l'ordre emesa per ell mateix. Segons el seu testimoni fins i tot va intentar assassinar Hitler, però l'atemptat es va frustrar en l'últim moment. Sembla obvi que Speer va emetre l'ordre quan la guerra estava perduda, i no més per protegir-se quan arribés el judici. Pel que fa al seu *atemptat*, és tan fantasiós com risible. Però va colar. En penedir-se, disminuïa el pecat. Negar-lo l'hauria magnificat encara més. I així va ser. Speer se'n va sortir amb vint anys de presó, mentre que uns altres acusats molt menys intel·ligents, com Fritz Sauckel, van acabar a la forca. El que és definitiu, per cert, és que Sauckel era un subordinat de Speer.

Generalment els Speer acaben bé i els Sauckel malament. Els Sauckel són menys interessants però sovintegen més. La seva defensa a Nuremberg va ser la mateixa dels advocats de Millet: "No van ser 1.000 milions, només 900". En lloc d'admetre el crim va voler relativitzar-lo. Pel que fa als altres líders nazis, Sauckel no va badar boca. Speer es va presentar com a víctima i instrument d'uns poders superiors. Comparats amb ell, l'amo del treball esclau, però patriu elegant, els nazis per a qui treballava no eren res més que una colla de gàngsters. S'imaginen que la línia de defensa de Millet hagués estat aquesta altra? Quin relat! I com riuríem! És una llàstima: per no tenir, no tenim ni Speers.

O potser sí. Però estan a sota, no a dalt. Quan un pobre demana caritat de genolls no ho fa per humiliar-se, sinó per humiliar-nos. El problema, de màrqueting, és que no ens agrada donar diners a qui ens humilia. N'hi ha de més espavilats. Com Upamu, admeten el seu estat amb desimboltura, i apel·len a alguna cosa més que la misericòrdia. Com aquell nano, que pidolava a la línia 4 i sempre tenia la gorra plena de monedes. Al rètol de cartró hi posava: "Una contribució, *please*. No és per anar a dinar, és per anar de putes".*

PARLEM-NE

Diccionari del català antic

JOAN SOLÀ

Fa uns dies es va presentar públicament el *Diccionari de textos catalans antics* (DTCA), una primera concre-

ció d'un projecte més ambiciós, el *Diccionari del català antic* (DCA), que s'elabora al Centre de Documentació Ramon Llull de la Universitat de Barcelona (dirigit per Lola Badia i Albert Soler), amb la col·laboració de la Fundació Lluís Carulla, la Fundació Noguera, l'Institut d'Estudis Catalans i la Facultat de Teologia de Catalunya. El DCA serà un diccionari digital consultable en xarxa que donarà compte de la llengua des dels orígens fins al final del segle XVI. Dirigeix l'operació Joaquim Rafel, expert en aquest tipus de tasques. El projecte va néixer fa més de trenta anys, de moment sense gaire definició i simplement com un intent de posar el català en sintonia amb les noves tecnologies, que avui són imprescindibles però aleshores no se sabia cap on ens conduïrien. Avui aquest terreny s'anomena *lexicografia de corpus*: lexicografia feta amb el suport de textos electrònics, que ara ja és l'única manera de treballar. Recentment el projecte ha entrat en una fase ja molt dinàmica gràcies a l'interès que hi va prendre l'anterior degana de la Facultat de Filologia, Montserrat Camps. De moment hi han col·laborat de ma-

nera diversa els lingüistes Jordi Bruguera, Lluís Polanco, Maria Brossa i Joan Perera, i els tècnics informàtics Dolors Pulido i Valentí Ibáñez.

El DTCA consta avui de 17 obres, amb un total d'uns 15.000 lemes i d'un milió i mig d'ocurrències. Un lema és una forma estàndard a la qual remetent totes les variants morfològiques o gràfiques: per exemple, per al verb *caçar* podem trobar en català antic, a part de totes les formes flexives, variants gràfiques amb *ss* o amb *z*; i per a l'adjectiu *igual* hi trobem variants com ara *agual*, *egual*, *ygual*. I les ocurrències són les diferents unitats reals (repetides o no) de què consta un text o un conjunt de textos: el verb *caçar* constaria d'un sol lema però en un text determinat en podrien aparèixer sis, deu, vint unitats concretes, repetides o no. El verb (lema) *veure* té avui al DTCA 4382 ocurrències, amb 156 formes flexives o gràfiques diferents (*aveus*, *veg*, *beg*, *uist*, *vees*...). L'avantatge de la lematització (o reducció de les ocurrències a lemes) és doble: permet de distingir formes gràfiques que corresponen a formes gramaticals (lemes) diferents (per exemple, *nou* pot ser una forma del verb *noure* 'danyar', un numeral, "9", o bé un adjectiu) i permet relacionar formes diferents que correspo-

nen al mateix lema (com ara *nou*, *nova*, *nous*, *noves*, *noua*, *noues*). Els lectors més joves d'aquesta secció ja veuen ara el món que s'obre al seu davant; i els lectors més grans ens hi hem d'acostumar (ens hi hem hagut de mig acostumar, ajudats per familiars, amics o... becaris).

El DTCA no té la forma d'un diccionari tradicional, amb definicions, accepcions i exemples (com tindrà el DCA), sinó que ens dona les formes en el seu context, en llistes més o menys llargues segons els nostres interessos. Si seleccionem el verb *caçar* i només volem saber-ne les ocurrències en Bernat Metge, obtindrem les formes precedides i seguides d'una determinada tirallonga de text. Si demanem per l'adjectiu *nou*, la màquina descartarà les formes del nom, del numeral i del verb. Etc.

José Antonio Pascual, sotsdirector de la Real Academia de la Lengua Española, va dir que aquesta feina que tenim feta en català (la que avui ens ocupa i la molt més extensa de textos moderns) no la tenen en castellà i que els és un motiu de (sana) enveja. Em permeto d'afegir-hi que ara tenim també en procés avançat d'elaboració una extensa i modèlica *Gramàtica del català antic*, dirigida per Manuel Pérez Saldanya i Josep Martines. Motius ben reals d'orgull.*

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Boxs?

Plantejo un dels *enigmàrius* diaris a Catalunya Ràdio: "Et fots d'hòsties amb els mecànics de Ferrari, de 5 lletres". És un dels difícils, crec, de manera que li adjudico 7 punts. Després d'anys i panys de plantejar-ne, establir el grau de dificultat dels enigmes continua sent un repte. Encara bo que la ràdio permet constatar el percentatge d'encert dels oients i extreure'n conclusions. El d'avui em sembla de dificultat extrema perquè relaciona una forma verbal catalana amb un substantiu anglès i perquè el verb és una opció secundària. Abans de plantejar-lo per antena, parlo amb el lingüista encarregat de revisar els guions i em fa veure que encara hi ha una tercera dificultat imprevista: el terme anglès ha estat manllevat pel català i, per tant, sotmès a les normes catalanes de derivació. La solució és *boxes*, de boxar, forma secundària de boxejar, en relació amb el terme anglès que designa la zona d'assistència tècnica a les curses de Fórmula 1: *box*, del llatí *buxus*. *Box* pluralitza *boxes* en anglès però, ai, *boxs* en català. Per fortuna, el pensament lateral que fonamenta la pràctica enigmàstica admet el plurilingüisme i l'enigma no ha de passar per *boxs*.*

L'ULL DE L'AGULLA

DANIEL BOADA

Al final resulta que
el Nadal més solidari
és el Nadal més consumista!

daniel